

Nr 123*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universitetssjukhusen m. m.*

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1960/61 beräkna följande anslag, nämligen under punkten 24 till Anordnande av en rättsläkarstation i Göteborg ett reservationsanslag om 650 000 kronor, under punkten 56 till Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m. ett reservationsanslag om 700 000 kronor, under punkten 72 till Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m. ett reservationsanslag om 4 820 000 kronor samt under punkten 74 till Bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus ett förslagsanslag om 11 700 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 71, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 11 mars 1960, framlagt de förslag, vilka framgår av den följande redogörelsen.

1:o) **Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att till Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m. för budgetåret 1960/61 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

Genom beslut den 28 juli 1958 godkände Kungl. Maj:t avtal mellan staten och Stockholms stad rörande bl. a. fördelningen av kostnaderna för en av särskilt tillkallade sakkunniga i betänkande den 20 december 1957 föreslagen upprustning av serafimerlasarettet. Enligt sagda avtal har staten åtagit sig att verkställa upprustning av lasarettet i den omfattning, som föreslagits av de sakkunniga i nyssnämnda betänkande. Staden skall bidra med 60 procent av de verkliga kostnaderna för i upprustningsprogrammet ingående byggnads-, installations- och förbättringsarbeten. Kostnaderna för anskaffande av inventarier och annan utrustning skall däremot helt bestri- das av staten. Vid avtalets ingående förutsattes, att samtliga av de sakkun- niga föreslagna åtgärder och inventarieanskaffningar skulle komma till

stånd, såvida icke annat överenskomms vid den fortsatta statliga och kommunala behandlingen av de sakkunnigas förslag.

För budgetåren 1958/59 och 1959/60 har för ifrågavarande ändamål av statsmedel anvisats 1 300 000 kronor, vilket — inklusive Stockholms stads andel — motsvarar en total kostnad å i runt tal 2 400 000 kronor. I sistnämnda belopp ingår bl. a. 176 000 kronor för uppförande av en tillbyggnad till lasarettets röntgenavdelning samt 130 000 kronor för inrättande av en avdelning för hjärkateterisering och angiocardiografi.

Direktionen för karolinska sjukhuset har hemställt om anvisande för budgetåret 1960/61 av 704 000 kronor för fortsatt upprustning av serafimerlasarettet enligt följande specifikation.

A. Byggnads- och installationsarbeten m. m.

Inrättande av läkar- och kandidatrum, postoperativ avdelning, ny föreläsningssal och djuoperationssal inom kirurgiska kliniken	150 000
Arkivinredning för beslutad tillbyggnad för röntgenavdelningen	40 000
Ny bastu	38 000
Ny maskinverkstad	75 000
Lastkaj för godsleveranser	6 000
Åtgärder till förbättring av lasarettets ång- och värmeförsörjning samt vatten- och avloppsledningar	60 000
Förbättring av den sanitära utrustningen m. m.	100 000
Målningsarbeten	140 000
Förbättring och utbyte av golvbeläggningar	26 000
Automattelefonväxel och läkarsökare	175 000
	<hr/>
	Summa kronor 810 000
varav å statsverket faller 40 procent eller	324 000

B. Anskaffning av inventarier och annan utrustning

Möbler och apparatur till kirurgiska kliniken	30 000
Röntgenapparatur	133 000
Apparatur till hjärkateteriseringsavdelning	60 000
Maskiner och verktyg till maskinverkstad	10 000
Köksutrustning	90 000
Linne, gång- och sängkläder	32 000
Belysningsarmatur m. m.	25 000
	<hr/>
	Summa kronor 380 000

Det av byggnadsstyrelsen framlagda alternativa förslaget till förbättring av röntgenavdelningens f. n. synnerligen otillfredsställande lokalförhållanden anser departementschefen ur såväl arkitektoniska, byggnadstekniska som sjukvårdsmässiga synpunkter vara avgjort att föredraga framför de sakkunnigas projekt. Kostnaderna för genomförandet av byggnadsstyrelsens alternativ har uppskattats till 270 000 kronor medan de sakkunnigas förslag kostnadsberäknats till 240 000 kronor. Med hänsyn till den icke oväsentligt större nettoytta, som utvinnes genom byggnadsstyrelsens förslag, synes jäm-

väl ur ekonomiska synpunkter starka skäl tala för att den planerade tillbyggnaden för röntgenavdelningen sker i enlighet med byggnadsstyrelsens alternativ. Ett genomförande av detta förslag skulle emellertid innebära en ändring av det program, som ligger till grund för det mellan staten och Stockholms stad träffade avtalet om fördelningen av kostnaderna för lasarettets upprustning. Departementschefen har därför under hand tagit upp denna byggnadsfråga till diskussion med stadens vederbörande myndigheter. I skrivelse den 24 februari 1960 har stadskollegiets delegerade för förhandlingar rörande stadens sjukvårdsväsen med anledning härav förklarat, att delegerade icke funnit anledning motsätta sig, att det av byggnadsstyrelsen framlagda alternativet kommer till utförande och att staden därvid bidrager till kostnaderna för detsamma i enlighet med i avtalet angivna grunder, dock att stadens andel i kostnaderna enligt delegerades mening bör begränsas till högst $\left(\frac{60 \times 270\,000}{100}\right)$ 162 000 kronor. Delegerade avser att i skrivelse till stadskollegiet förorda, att staden lämnar sin medverkan till en lösning av röntgenavdelningens lokalfråga enligt nu angivna riktlinjer. Mot bakgrunden härav anser departementschefen sig böra tillstyrka byggnadsstyrelsens alternativa program. För innevarande budgetår har för uppförande av tillbyggnad till röntgenavdelningen — inklusive stadens andel — anvisats 176 000 kronor. Vid bifall till vad sålunda förordats skulle för ändamålet erfordras ytterligare (270 000 — 176 000) 94 000 kronor. Det förutsättes härvid, att något ytterligare överskridande icke skall komma i fråga.

I enlighet med vad byggnadsstyrelsen anfört bör — utöver tidigare använt medel — 16 000 kronor ställas till styrelsens förfogande för slutförandet av arbetena med inrättande av en avdelning för hjärtkateterisering och angiocardiografi vid lasarettet.

Tillförordnade överläkaren och chefen för kirurgiska kliniken har påtalat vissa allvarliga brister i fråga om utrymmen och lokaldisposition inom kliniken, vilka enligt hans uppfattning icke blir avhjälpta vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag till om- och tillbyggnadsåtgärder. Byggnadsstyrelsen, som funnit klinikchefens kritik tungt vägande, har i samråd med denne utarbetat ett alternativ till lösning av klinikens lokalfråga, vilket har som förutsättning, att det av styrelsen framlagda förslaget till tillbyggnad för röntgenavdelningen kommer till stånd. Nuvarande lokalförhållanden vid kirurgiska kliniken är otvivelaktigt mycket otillfredsställande. De sakkunnigas förslag innebär i vissa avseenden en förbättring men såsom klinikchefen framhållit kommer många allvarliga olägenheter att kvarstå vid ett genomförande av detsamma. Byggnadsstyrelsens alternativ, som innebär ett sammanförande av operationsavdelningarna till en enhet samt tillskapandet av välbehövliga forskningsutrymmen och tillräckligt antal läkarexpeditioner ävensom av dag- och omklädningsrum, toalettrum m. m. för sköterskepersonal och studerande, synes i och för

sig innebära en god lösning på förevarande lokalproblem. Departementschefen har under hand kontaktat sjukhusledningen i frågan, som förklarat sig dela denna uppfattning. Skillnaden i kostnad mellan de båda förslagen uppgår emellertid — om hänsyn tages till att de sakkunnigas program enligt vad byggnadsstyrelsen anfört måste kompletteras med vissa nödvändiga åtgärder, kostnadsberäknade till 60 000 kronor — till 200 000 kronor, vilket är ägnat att inge betänkligheter. Under hand har departementschefen därför uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i samråd med sjukhusledningen undersöka möjligheterna till förenklingar eller eljest besparande omläggningar i det av styrelsen framlagda byggnadsprogrammet. Enligt vad inhämtats har de hittills gjorda undersökningarna i anledning härav utvisat, att det torde vara möjligt att nedbringa totalkostnaderna för byggnadsföretaget med minst 60 000 kronor.

Av det anförda framgår, att departementschefen anser byggnadsstyrelsens förslag i och för sig vara att föredraga. Merkostnaderna för ett genomförande av detta förslag, som innebär en programändring och således icke faller under de i avtalet mellan staten och staden angivna åtgärderna, synes emellertid under alla förhållanden vara av den storleksordningen, att ett positivt ställningstagande från statsmakternas sida till förslaget i fråga måste föregås av förhandlingar mellan statens och stadens förhandlingsdelegerade. Med hänsyn till den trängande angelägenheten av att kirurgiska klinikens lokalförhållanden snarast möjligt förbättras, ämnar departementschefen därför — under förutsättning att riksdagen icke har något att erinra däremot — uppdraga åt kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande m. m. att utan dröjsmål upptaga förhandlingar i denna fråga med stadens delegerade, varefter ett eventuellt förhandlingsresultat snarast möjligt torde få underställas riksdagen för godkännande. Byggnadsföretaget skulle härigenom icke behöva bli i nämnvärd grad försenat, vilket alternativ man än kommer att slutligen stanna för.

Mot utformningen av de byggnads-, installations- och förbättringsåtgärder i övrigt, vilka direktionen föreslagit skola komma till stånd under budgetåret 1960/61, har byggnadsstyrelsen icke haft något att erinra, dock att de av direktionen framlagda kostnadsberäkningarna i vissa fall justerats. Åtgärderna i fråga ansluter sig liksom den föreslagna inventarieanskaffningen till det ursprungliga upprustningsprogrammet. Departementschefen har således i och för sig intet att erinra mot att sagda åtgärder och anskaffningar kommer till stånd under nästa budgetår. Med hänsyn till vad i det föregående anförts beträffande den kirurgiska klinikens lokalfråga och då departementschefen anser förevarande anslag för budgetåret 1960/61 böra upptagas med i förhållande till innevarande budgetår oförändrat belopp eller 700 000 kronor, är departementschefen emellertid icke f. n. beredd att ange, vilka av ifrågavarande åtgärder och anskaffningar, som kan komma att rymmas inom den sålunda givna anslagsramen och vilka som i konse-

kvens härmed måste uppskjutas till ett kommande budgetår. Om riksdagen icke har något att invända häremot, föreslås det därför få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan slutlig ställning tagits till kirurgiska klinikens lokalfråga, fördela anvisade medel jämte en under innevarande budgetår å anslaget uppkommen besparing om 20 000 kronor på ifrågavarande åtgärder och inventarieanskaffningar. Vad beträffar de uppkomna merkostnaderna för uppförande av tillbyggnad till röntgenavdelningen enligt byggnadsstyrelsens alternativ samt för inrättande av en avdelning för hjärkateterisering och angiocardiografi å tillhopa (94 000 + 16 000) 110 000 kronor, varav statens andel utgör 40 procent eller 44 000 kronor, synes dock — med hänsyn till angelägenheten av att dessa byggnadsföretag kommer till stånd snarast möjligt — det slutliga ställningstagandet till den kirurgiska klinikens lokalfråga icke behöva avvaktas.

Utskottet vill erinra om att 1958 års B-riksdag — mot bakgrunden av olägenheterna i fråga om undervisningsverksamheten vid serafimerlasarettet och enär man måste räkna med att lasarettet under ytterligare ett antal år kommer att tjäna undervisningsändamål — beslutat att en upprustning skall komma till stånd. Sammanlagt har för ändamålet hittills anvisats 1 300 000 kronor. Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag innebär med visst mindre undantag ett fullföljande av för riksdagen tidigare redovisad plan för arbetenas bedrivande och kan av utskottet godtagas. Eftersom lasarettet endast under begränsad tid kommer att användas i undervisningens tjänst förutsätter utskottet liksom tidigare, att upprustningen inte drives längre än som kan anses oundgängligen nödvändigt.

Då utskottet i övrigt inte funnit anledning till erinran eller särskilt uttalande hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.* för budgetåret 1960/61 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

2:o) **Avtal om propedeutisk undervisning för medicine kandidater vid S:t Eriks sjukhus i Stockholm.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att godkänna av departementschefen förordade grunder rörande statens bidrag till anordnande av propedeutisk undervisning för medicine kandidater vid S:t Eriks sjukhus i Stockholm.

1955 års medicinska examensstadga grundades på de förslag, som framlagts i den av riksdagen godkända propositionen nr 212/1954 angående reformering av läkarutbildningen. I propositionen förutsattes, att propedeutisk undervisning av ovan angiven omfattning skulle anordnas vid S:t Eriks sjukhus. Genom beslut den 14 januari 1955 uppdrog Kungl. Maj:t åt

kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande m. m. att upptaga förhandlingar med Stockholms stad angående bl. a. i propositionen nr 212/1954 förutsatta överenskommelser angående anordnande av undervisning å vissa staden tillhöriga sjukhus. Med stöd härav har förhandlingskommissionen upptagit förhandlingar med staden angående fortsatt upplåtelse av S:t Eriks sjukhus för ifrågavarande propedeutiska undervisning.

Förhandlingskommissionen, som numera slutfört sina förhandlingar i ämnet med staden, har med skrivelse den 26 november 1959 framlagt förslag till avtal angående propedeutisk undervisning för medicine kandidater vid S:t Eriks sjukhus. Angående texten i avtalsförslaget torde få hänvisas till propositionen, s. 12 och 13.

Departementschefen anför att det av förhandlingskommissionen framlagda avtalsförslaget innehåller i sak endast mindre ändringar i hittills gällande villkor för ianspråktagandet av S:t Eriks sjukhus för propedeutisk undervisning. Dessa villkor kan ur statens synpunkt anses godtagbara. I likhet med remissmyndigheterna har departementschefen därför intet att erinra mot förslagets godkännande. Såsom kommissionen och statskontoret framhållit torde förutsättningar f. n. icke föreligga för ett förläggande av ifrågavarande undervisning till karolinska sjukhuset. Skulle förhållandena härvidlag ändras, torde dock frågan om undervisningens anordnande böra upptagas till omprövning. Det bör ankomma på av frågan närmast berörda myndigheter — karolinska institutets lärarkollegium och direktionen för karolinska sjukhuset — att ha sin uppmärksamhet riktad härpå. Det staden enligt avtalsförslagets § 3 tillkommande bidraget synes enligt vad kanslern föreslagit lämpligen böra bestridas från karolinska institutets materielanslag.

Utskottet. Det i propositionen framlagda avtalsförslaget innebär i huvudsak endast en kodifiering av nu tillämpade villkor för den vid S:t Eriks sjukhus bedrivna propedeutiska undervisningen och kan av utskottet godtagas.

Vad departementschefen i övrigt anför och föreslagit har inte heller föranlett någon erinran från utskottets sida.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 11 mars 1960 förordade grunder rörande statens bidrag till anordnande av propedeutisk undervisning för medicine kandidater vid S:t Eriks sjukhus i Stockholm.

3:o) Anslutande av Folke Bernadottehemmet i Uppsala för vård av barn med cerebral pares till akademiska sjukhuset i Uppsala. Kungl. Maj:t har

föreslagit riksdagen att godkänna av departementschefen förordade grunder för anslutande av Folke Bernadottehemmet i Uppsala för vård av barn med cerebral pares till akademiska sjukhuset i Uppsala.

Tillkomsten av det planerade Folke Bernadottehemmet i Uppsala för vård av barn med cerebral pares måste med hänsyn till föreliggande stora behov av förbättrade vårdmöjligheter för cp-sjuka barn hälsas med största tillfredsställelse. Härtill kommer, att den föreslagna institutionen kan förväntas bli till väsentligt gagn för såväl undervisningen som forskningen. Med hänsyn härtill och då enligt vad departementschefen under hand inhämtat 1958 års cp-utredning i sitt kommande betänkande om cp-vården i riket ämnar föreslå, att hemmet ifråga skall utgöra en för Uppsalaregionen avsedd cp-anstalt, anser departementschefen starka skäl tala för att projektet realiserats utan dröjsmål. Mot den föreslagna utformningen och dispositionen av den blivande byggnaden har departementschefen icke funnit anledning till erinran. Den uppdelning av verksamheten i en undervisningsavdelning och en sjukvårdsavdelning, som av direktionen föreslagits, synes ändamålsenlig. Skolöverstyrelsen och vederbörande kommunala huvudman — Uppsala stad — har tillstyrkt den föreslagna skolorganisationen. För egen del anser departementschefen sig icke ha anledning att närmare pröva förslaget i denna del, enär skolverksamheten i ekonomiskt hänseende avses bli avskild från hemmet i övrigt. För den sjukvårdande verksamheten är det väsentligt med en nära anknytning till Akademiska sjukhuset och dess resurser i fråga om specialutbildad personal, apparatur, laboratorier m. m. Från undervisningsrepresentanternas sida har jämväl framhållits det stora behovet av en breddning av patientunderlaget vid den pediatrika kliniken i samband med utökningen fr. o. m. den 1 juli 1961 av antalet vid denna klinik tjänstgörande medicine kandidater. Ianspråktagandet av Folke Bernadottehemmet för den medicinska undervisningen har ansetts utgöra en god lösning på detta problem. Häremot skulle måhända kunna invändas, att klientelet vid anstalten är alltför specialiserat för att tjäna som underlag för undervisningen i pediatrik för medicine licentiatexamen. Cerebral pares är emellertid av väsentlig betydelse vid studiet av uppkomsten och behandlingen av såväl det centrala nervsystemets sjukdomar som de rörelsehindrande sjukdomarna. Båda dessa sjukdomsgrupper intar en central ställning inom pediatriken. Såsom direktionen och fakulteten framhållit kommer dessutom de blivande läkarna genom kontakten med de cp-sjuka barnen och deras problem att bibringas ur socialmedicinsk synpunkt mycket värdefulla kunskaper och erfarenheter. För forskningen rörande cerebral pares är det givetvis oundgängligt att ha tillgång till hemmets patienter. På grund härav är departementschefen i princip beredd att förordas ett anslutande av institutionen i fråga till Akademiska sjukhuset. Den omständigheten, att tomtmark och byggnader avses tillfalla Uppsala läns landsting med ägande-

rätt kan enligt departementschefens förmenande icke utgöra något hinder för att hemmet organisatoriskt inordnas under sjukhuset. Hemmet bör därvid utgöra en del av barnkliniken och stå under klinikchefens ledning. Med ett ställningstagande till frågan om inrättandet av läkartjänster vid hemmet anses tills vidare böra anstå.

Enligt de av direktionen angivna riktlinjerna skulle staten, Uppsala läns landsting och de övriga landsting inom regionen, som kan komma att teckna platser vid hemmet, gemensamt svara för driftkostnaderna för den sjukvårdande verksamheten. Statens bidrag skulle därvid beräknas enligt i gällande avtal mellan staten och Uppsala läns landsting angående driften av Akademiska sjukhuset angivna grunder. Staten skulle dock icke deltaga i kostnaderna för fastighetsunderhåll eller för ränta och amortering å lån, som erfordras för fastighetens färdigställande (platskostnadsavgift).

Direktionen har på grundval av ett preliminärt förslag till personal- och omkostnadsstat för hemmet uppskattat statens andel i driftkostnaderna — inklusive läkarkostnaderna — till cirka 50 000 kronor per år. Departementschefen anser de av direktionen föreslagna riktlinjerna för fördelningen av driftkostnaderna mellan berörda huvudmän vara ur statens synpunkt godtagbara och är därför beredd att tillstyrka desamma. Vid bifall till vad sålunda förordats föreslås det få ankomma på Kungl. Maj:t att godkänna de avtal och meddela de bestämmelser, som erfordras för ett genomförande av direktionens förslag.

I detta sammanhang anmäles, att Kungl. Maj:t genom beslut den 26 februari 1960 medgivit, att vid Eugeniahemmet må tills vidare till och med den 30 juni 1960 finnas inrättad en tjänst som biträdande föreståndarinna i högst lönegrad Ag 13. Därest riksdagen ej uttalar erinran häremot, torde tjänsten — vars inrättande avser att möjliggöra förbättrade vårdförhållanden vid hemmet — få bibehållas även under nästa budgetår.

I detta sammanhang anmäles jämväl för riksdagen viss fråga om tolkningen av bestämmelserna om resor för vanföra m. m. Enligt kungörelsen om statsbidrag till resor för vanföra m. m. (SFS 516/1954) utgår bidrag till av skolbarn jämte eventuellt medföljande vårdare företagna resor mellan vanförestalternas skolhem och det egna hemmet vid skolterminernas början och slut. Samma bestämmelser gäller för Eugeniahemmets skolbarn. I proposition nr 135/1955 angående vanförestalterna och Eugeniahemmet m. m. (s. 77) uttalades, att staten, liksom när det gäller andra handikappade barn, utan behovsprövning borde helt svara för barnens resekostnader mellan skolan och det egna hemmet. Detta uttalande lämnades av riksdagen utan erinran.

Vid tidpunkten för propositionens framläggande hade blind- och dövskoleeleverna redan erhållit fria resor i samband med påskloven. Därjämte ersättes i vissa fall resor för ferievistelse å annan ort än hemorten samt vid överflyttning av elev från en skola till annan.

Enligt departementschefens mening bör uppenbarligen samma bestäm-

melser i fråga om rätt till fria resor gälla för de berörda kategorierna av vårdbehövande barn och även vanföra barn bör således äga rätt till fria resor bl. a. i samband med påskloven. Detta framgår icke av ordalydelsen i gällande bidragsbestämmelser. Kungl. Maj:t har därför förordnat om erforderlig ändring av 2 § nämnda kungörelse. När viss tveksamhet uppkommit rörande tillämpningen av nyssnämnda departementschefsuttalande har departementschefen velat anmäla frågan för riksdagen.

Sjuksköterskebristen föranleder departementschefen att ta upp ytterligare en fråga, som berör anslaget till driftkostnader vid Akademiska sjukhuset i Uppsala. Under år 1959 har även vid detta sjukhus vissa svårigheter framträtt att hålla samtliga sjukskötersketjänster besatta. Då vidare sjukhuset står mitt i en kraftig utbyggnad, som kommer att medföra en betydande ökning av sjuksköterskebehovet, har ledningen för Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola undersökt möjligheterna att öka det årliga elevantalet med 40 elever från cirka 70 till 110. En sådan ökning, vilken även med hänsyn till den allmänna sjuksköterskebristen är synnerligen angelägen, torde kunna genomföras redan fr. o. m. år 1961 under förutsättning att erforderliga medel kan ställas till förfogande för uppförande av provisoriska undervisningslokaler m. m. för en kostnad av cirka 400 000 kronor samt för ökade driftkostnader och viss utrustningsanskaffning. Om riksdagen icke framställer någon erinran häremot, föreslås det få ankomma på Kungl. Maj:t att för bestridande av byggnadskostnaderna företaga erforderliga omdisponeringar inom ramen för de medel, som för nästa budgetår må komma att anvisas under investeringsanslaget till Utbyggnad av Akademiska sjukhuset i Uppsala, samt att medge, att merkostnaderna i övrigt får belasta förslagsanslaget till driftkostnader vid Akademiska sjukhuset ävensom i övrigt meddela erforderliga bestämmelser i ämnet.

Utskottet. Den av departementschefen föreslagna anslutningen av Folke Bernadottehemmet i Uppsala för vård av barn med cerebral pares till akademiska sjukhuset synes vara till gagn för undervisningen och forskningen. Även för den sjukvårdande verksamheten torde det vara värdefullt att sjukhusets resurser ställas till förfogande för hemmet. Med hänsyn härtill tillstyrker utskottet de i propositionen föreslagna riktlinjerna för verksamhetens bedrivande.

Riksdagen har numera, i enlighet med vad utskottet föreslagit i sitt utlåtande nr 37, för budgetåret 1960/61 till utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala anvisat ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor. Med hänsyn till vad departementschefen nu anfört angående den svåra sjuksköterskebristen vid sjukhuset torde intet vara att erinra mot att Kungl. Maj:t bemyndigas att vidtaga de i propositionen redovisade omdisponeringarna inom ramen för nyssnämnda anslag och att övriga merkostnader får belasta förslagsanslaget till driftkostnader vid akademiska sjukhuset.

Vad departementschefen anfört angående viss personalförstärkning vid

Eugeniahemmet och om tillämpningen av bestämmelserna för resor för vanföra m. m. har inte heller föranlett någon erinran från utskottets sida.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 11 mars 1960 förordade grunder för anslutande av Folke Bernadottehemmet i Uppsala för vård av barn med cerebral pares till akademiska sjukhuset i Uppsala.

4:o) **Lån till kustsanatoriet Apelviken för anskaffande av viss utrustning för paraplegivård.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att till Lån till kustsanatoriet Apelviken för anskaffande av viss utrustning för paraplegivård för budgetåret 1960/61 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har föreslagit, att föreningen kustsanatoriet Apelviken beviljas bidrag med högst 100 000 kronor för anskaffande av utrustning för en provisorisk avdelning för paraplegivård vid sanatoriet.

Departementschefen anför att årligen beräknas 80 à 100 personer drabbas av ryggmärgsskador, som medför förlamning av nedre delen av kroppen. Dessa skador uppkommer ofta till följd av olycksfall, flertalet av dem trafikolycksfall. Efter den akutvård, som kan meddelas dessa paraplegifall på vanliga lasarett, finnes för rehabiliteringen — som kräver lång tid — endast en avdelning med sex platser vid serafimerlasarettets neurologiska klinik och en avdelning med åtta vårdplatser för rehabilitering av neurologiska fall vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. Möjligheterna att med nuvarande resurser återföra dessa patienter till ett så långt möjligt normalt liv är såldes mycket begränsade. Detta är så mycket mer otillfredsställande som det här ofta gäller patienter i sin bästa ålder och gjorda erfarenheter givit vid handen, att goda resultat kan uppnås genom en intensifierad vård.

I föreliggande framställning har medicinalstyrelsen skisserat en utbyggnad av vårdresurserna på detta område i anslutning till planerade region-sjukhus. Då emellertid denna utbyggnad endast kan förverkligas på längre sikt, är det med hänsyn till det trängande vårdbehovet enligt departementschefens mening angeläget att genom provisoriska åtgärder söka bereda patienter lidande av paraplegi vidgade möjligheter till långtidsrehabilitering. Den av medicinalstyrelsen nu föreslagna provisoriska avdelningen för paraplegivård vid Apelvikens kustsanatorium — vilket sedan länge har en allmän inriktning på rehabiliteringsfrågor — synes departementschefen därför vara en utväg, som är väl värd att pröva.

Medicinalstyrelsen — som utgått från att driftkostnaderna för den provisoriska avdelningen skall bestridas av de kommunala sjukvårdshuvudmännen — har föreslagit, att staten skall svara för kostnaderna för erforderlig engångsutrustning för vården med ett till 100 000 kronor begränsat belopp.

Detta förslag biträdes. Det statliga stödet bör utgå i form av ett stående ränte- och amorteringsfritt lån. Medel för ändamålet bör anvisas under fonden för låneunderstöd.

Oaktat numera patienter från Kronprinsessan Victorias kustsanatorium överflyttats till kustsanatoriet Apelviken är beläggningen vid sistnämnda sanatorium alltjämt otillfredsställande. Tillkomsten av nu föreslagen vårdavdelning innebär givetvis ett bättre utnyttjande av de vårdresurser, som kustsanatoriet kan erbjuda. Det synes angeläget att överväga i vad mån kustsanatoriet kan ytterligare utnyttjas för behandling av eftersatta vårdkategorier. Denna fråga liksom spørsmålet vilken roll kustsanatoriet kan fylla som komplement till rehabiliteringsverksamheten i en framtida regionvårdsorganisation bör närmare övervägas, och departementschefen avser därför att inom kort upptaga dessa frågor till närmare prövning.

Utskottet. Verkställda undersökningar visar, att 80 à 100 personer årligen drabbas av sjukdomar eller skador i ryggmärgen av sådan art, att paraplegivård är nödvändig. Efter den akutvård som meddelas på vanliga lasarett finns för den långvariga rehabiliteringen av fallen dels en avdelning med sex platser vid serafimerlasarettet och dels en avdelning med åtta platser vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. Mot bakgrunden av de begränsade vårdresurserna inom landet hälsar utskottet med tillfredsställelse, att en provisorisk avdelning för paraplegivård nu synes kunna komma till stånd vid Apelvikens kustsanatorium. Utskottet har inte något att erinra mot att staten lämnar bidrag till täckande av kostnaderna för viss engångsutrustning.

Med hänsyn till att kustsanatoriets vårdresurser ändock inte användes på ett tillfredsställande sätt finner utskottet i likhet med departementschefen angeläget med en undersökning i vad mån sanatoriet kan ytterligare utnyttjas för behandling av eftersatta vårdkategorier.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lån till kustsanatoriet Apelviken för anskaffande av viss utrustning för paraplegivård* för budgetåret 1960/61 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

5:0) **Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att till Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m. för budgetåret 1960/61 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 250 000 kronor.

För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 4 820 000 kronor.

Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t har departementschefen den 1 okto-

ber 1959 tillkallat tre sakkunniga för att på statens vägnar upptaga förhandlingar med Malmöhus läns landsting angående en avtalsenlig reglering av statens bidrag till kostnaderna för bl. a. ny- och ombyggnads- samt ändrings- och förbättringsarbeten vid sådana kliniker, institutioner och övriga inrättningar vid länets sjukvårdsinrättningar i Lund, vilka nyttjas eller avses skola nyttjas för medicinsk undervisning och forskning. De av direktionen för ifrågavarande sjukvårdsinrättningar gjorda framställningarna avser just byggnadsarbeten av sådan art, att frågan om kostnadsfördelningen för dessa torde komma att upptagas till prövning vid de nu inledda förhandlingarna mellan parterna. Med ett ställningstagande till dessa framställningar bör därför enligt departementschefens uppfattning anstå till dess förhandlingarna slutförts och ett samlat förhandlingsresultat kan komma att föreligga. Departementschefen är således icke beredd att för nästa budgetår förorda någon medelsanvisning för ifrågavarande ändamål.

I fråga om det blivande centralblocket vid lasarettet i Lund beslöt 1952 års riksdag, att staten skulle bidra med hälften av de framtida kostnaderna för centralblockets uppförande i enlighet med ritningar och kostnadsberäkningar, som efter godkännande av medicinalstyrelsen och centrala sjukvårdsberedningen komme att framdeles godkännas av riksdagen. Uppförandet av centralblocket sker i etapper. Etapp I har numera slutförts medan etapp II (laboratorieflygeln med laboratorier för klinisk kemi, klinisk fysiologi och neurofysiologi, djurstallar och till laboratorieverksamheten hörande förråds- och arkivutrymmen, verkstadslokaler samt lokaler för forskningsändamål) ännu icke påbörjats. I propositionen nr 95/1959 redovisades ett av landstingets hälso- och sjukvårdsstyrelse framlagt förslag till utförande av sistnämnda etapp. Departementschefen anförde därvid, att han icke funnit anledning till erinran mot förslaget att i samband med tillgodo-seende av de kliniskt-kemiska och kliniskt-fysiologiska institutionernas lokalbehov jämväl inrätta lokaler för klinisk forskning. Departementschefen var emellertid icke beredd att taga ställning till programmet för dylika lokaler för hela etappen II men biträdde förslaget till anordnande i en första deletapp av två våningsplan för forskning. Med ett ställningstagande till frågan om anordnande i en andra deletapp av ytterligare forskningslokaler borde tills vidare få anstå. Mot förslaget i övrigt fann departementschefen icke anledning till erinran. Detta departementschefens förslag godkändes av riksdagen. För påbörjande av första deletappen av etapp II har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 1 000 000 kronor.

Enligt vad förvaltningsutskottet nu uppgivit har av olika anledningar, främst föranledda av från medicinska fakulteten framförda önskemål, ritningarna för den planerade anläggningen måst omarbetas. Denna omarbetning är ännu icke slutförd. Det programförslag, som förra året förelades riksdagen, hade utformats i nära samarbete med fakulteten och i ett i förenämnda proposition återgivet utlåtande över förslaget hade fakulteten

till alla delar tillstyrkt detsamma. Departementschefen finner det därför anmärkningsvärt, att fakulteten, sedan riksdagen för sin del tagit ställning till förslaget, ansett sig böra påyrka så omfattande ändringar däri, att programmet måste omarbetas. För framtiden anser departementschefen sig kunna räkna med, att de byggnadsförslag, som underställes Kungl. Maj:t och riksdagen för godkännande, skall vara så genomtänkta, att större revideringar och kompletteringar, vilka frånsett andra olägenheter även föranleder besvärliga komplikationer av budgetmässig natur, icke skall behöva ifrågakomma. I annat fall försvåras eller rent av omöjliggöres den ekonomiska planering, som i synnerhet i rådande finansiella läge framstår som ett oavvisligt krav.

Med hänsyn till det trängande behovet för såväl sjukvård som undervisning och forskning av de laboratorier och övriga lokaler, som omfattas av etapp II, är det ytterst angeläget, att påbörjandet av den första deletappen icke uppskjutes längre än vad som i det uppkomna läget framstår som oundgängligen nödvändigt. Det föreslås därför, att Kungl. Maj:t bemyndigas att — så snart det reviderade programmet färdigställts och granskats av vederbörande myndigheter — godkänna detsamma. Departementschefen utgår härvid från, att det nya programmet beträffande såväl volym som kostnader kommer att i allt väsentligt överensstämma med det tidigare framlagda, av riksdagen godkända förslaget. Under förutsättning av riksdagens bifall härtill föreslås hittills för påbörjande av den första deletappen av etapp II under förevarande anslag anvisade medel — 1 000 000 kronor — få tagas i anspråk för utförande av det projekt, som må komma att av Kungl. Maj:t godkännas, varjämte i överensstämmelse med vad förvaltningsutskottet föreslagit ytterligare 2 000 000 kronor bör ställas till landstingets förfogande för ändamålet. Därest riksdagen finner gott meddela Kungl. Maj:t ifrågavarande bemyndigande, förordas alltså, att för fullföljande av etapp II av centralblocket för nästa budgetår anvisas 2 000 000 kronor.

Enligt mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Malmöhus läns landsting, å andra sidan, träffad överenskommelse om dispositionen av viss tomtmark i Lunds stad m. m. skall staten bidra med hälften av kostnaderna för sådana nya sjukhusbyggnader, som kommer att uppföras på norra lasarettområdet, i den mån dessa ersätter byggnader på södra lasarettområdet. Nuvarande centraltvättanläggning vid lasarettet är belägen på södra lasarettområdet och skall ersättas av den planerade nybyggnaden för centraltvätteriet, som kommer att förläggas å det norra lasarettområdet. Under förutsättning att resultatet av pågående förhandlingar om en avtalsenlig reglering av statens bidrag till sjukvårdsinrättningarna i Lund icke ger anledning till annat, har staten till följd härav att bidra med halva kostnaden för den del av ifrågavarande byggnadsföretag, som kan anses motsvara lasarettets behov. Enligt vad fabriksstyrelsen uppgivit skall byggnaden dimensioneras för en kapacitet av cirka

14 ton tvättgods per dag, varav cirka 10 ton beräknas falla på lasarettet. Projektet har preliminärt kostnadsberäknats till omkring 7 000 000 kronor, vartill kommer vissa kostnader för projektering m. m. Enligt mellan fabriksstyrelsen och landstinget träffade avtal har styrelsen åtagit sig att projektera och utföra samt — under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande — arrendera och driva anläggningen i fråga. Arrendeavtalet har på föredragning av chefen för försvarsdepartementet anmälts för riksdagen i proposition nr 108 den 4 mars 1960. Projekteringen av den föreslagna nybyggnaden har ännu icke avslutats. Förutsättningar för ett ställningstagande till byggnadsföretagets utformning och för en närmare bedömning av frågan om fördelningen mellan staten och landstinget av anläggningskostnaderna saknas således f. n. Förvaltningsutskottet har för nästa budgetår hemställt om ett statligt bidrag av 250 000 kronor till projekteringen och påbörjandet av ifrågavarande anläggning. Enär detta belopp under alla förhållanden torde komma att rymmas inom den totala statliga kostnadsandelen och med hänsyn till angelägenheten av att projektet kommer till utförande utan dröjsmål, anser departementschefen sig böra biträda utskottets äskande härvidlag och tillstyrker alltså, att 250 000 kronor anvisas för nästa budgetår för ifrågavarande ändamål. Departementschefen avser sedermera att i lämpligt sammanhang underställa riksdagen det definitiva byggnadsprogrammet och i samband därmed framlägga förslag i kostnadsfördelningsfrågan.

Vid bifall till vad i det föregående förordats skulle statsbidraget för nästa budgetår uppgå till (2 000 000 + 250 000) 2 250 000 kronor.

Utskottet har, med hänsyn till angelägenheten av att den första deletappen av etapp II inte uppskjutes, inte velat motsätta sig att Kungl. Maj:t bemyndigas godkänna det reviderade byggnadsprogrammet härför. Utskottet utgår emellertid i likhet med departementschefen ifrån att det nya programmet beträffande såväl volym som kostnader kommer att i allt väsentligt överensstämma med det tidigare framlagda, av riksdagen godkända förslaget. I sammanhanget vill utskottet understryka, vad departementschefen anfört angående vikten av att de byggnadsförslag, som underställes Kungl. Maj:t och riksdagen för godkännande, är så genomtänkta, att större revideringar och kompletteringar icke skall behöva ifrågakomma.

Under erinran om att riksdagen numera, i enlighet med vad utskottet föreslagit i sitt utlåtande nr 76, godkänt det i propositionen nr 108 redovisade arrendeavtalet mellan försvarets fabriksstyrelse och Malmöhus läns landsting godtager utskottet det i förevarande proposition framlagda förslaget till tvättfrågans lösning vid Lunds lasarett. Inte heller har utskottet funnit anledning till erinran mot att för projekteringen och påbörjandet av nybyggnaden av centraltvätteriet anvisas 250 000 kronor.

Mot bakgrunden av det anförda tillstyrker utskottet, att förevarande an-

slag uppföres med 2 250 000 kronor, vilket innebär en minskning med 2 570 000 kronor av det i statsverkspropositionen preliminärt beräknade beloppet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.* för budgetåret 1960/61 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 250 000 kronor.

6:o) *Bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus.* Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna av departementschefen förordad överenskommelse med Göteborgs stad rörande tillbyggnad av Sahlgrenska sjukhusets psykiatriska klinik, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat godkänna de överenskommelser, som enligt vad departementschefen därom anfört kan komma att träffas med Göteborgs stad och vissa landsting, dels ock till *Bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus* för budgetåret 1960/61 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 11 800 000 kronor.

I riksstaten för innevarande budgetår har under elfte huvudtiteln upptagits dels ett förslagsanslag till *Bidrag till Göteborgs stad till driften av för undervisningsändamål upplåtna sjukhus* å 5 000 000 kronor, dels ock ett reservationsanslag till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg m. m.* å 3 800 000 kronor. I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t förordat, att medel för de ändamål, som tillgodoses genom anlåtande av förenämnda båda anslag, fr. o. m. budgetåret 1960/61 anvisas under ett gemensamt förslagsanslag med benämningen *Bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus* samt, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för nämnda budgetår beräknat medelsbehovet under anslaget till 11 700 000 kronor.

I proposition nr 69 har Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för eklestikdepartementet för godkännande underställt riksdagen vissa mellan 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg, å svenska statens vägnar, och Göteborgs stads förhandlingsdelegerade, å stadens vägnar, träffade överenskommelser berörande Göteborgs universitet. Bland dessa överenskommelser ingår dels avtal angående fortsatt upplåtelse av Göteborgs stads sjukhus för medicinsk undervisning och forskning, dels överenskommelse om tillämpningen i vissa delar av 1948 års avtal angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg, m. m.

Förstnämnda avtal, som ersätter 1948 års avtal (se prop. nr 221/1948) och ett av Kungl. Maj:t den 28 maj 1959 godkänt interimistiskt avtal angående den medicinska undervisningen i Göteborg under tiden den 30 juni 1959

—den 30 juni 1960 (se 1959 års statsverksproposition, XI ht, p. 72), föreslås träda i kraft den 1 juli 1960. Beträffande avtalens närmare innehåll hänvisas till förenämnda proposition nr 69/1960.

Det större akademiska konsistoriet vid Göteborgs universitet har hemställt om anvisande av ett drift- och utrustningsbidrag å 6 800 000 kronor och om anvisande av 3 132 000 kronor för i nedanstående sammanställning angivna ändamål.

a) Uppförande av mikrobiologiska institutioner	1 925 000
b) Tillbyggnad av psykiatriska kliniken	812 000
c) Tillbyggnad av pediatrika kliniken m. m.	50 500
d) Anordnande av förrådslokaler för Sahlgrenska sjukhuset	
m. m.	344 500
	<hr/>
	Summa kronor 3 132 000

Vidare har konsistoriet hemställt om godkännande av a) förslag till utbyggnad av Konung Gustaf V:s jubileumsklinik i Göteborg, b) förslag till tillbyggnad av kvinnokliniken I vid Sahlgrenska sjukhuset.

Mot konsistoriets beräkning av statens drift- och utrustningsbidrag under kalenderåret 1960 har departementschefen icke funnit anledning till erinran. För nästa budgetår räknas sålunda med ett medelsbehov för angivna ändamål av i runt tal 6 800 000 kronor.

För slutförande av arbetena med uppförandet av de mikrobiologiska institutionerna bör såsom konsistoriet föreslagit för budgetåret 1960/61 anvisas 1 925 000 kronor.

Mot bakgrunden av den väsentligt utvidgade undervisningen i psykiatri enligt den nya studieordningen och den av riksdagen beslutade ökningen av studentintaget i Göteborg framstår nuvarande för undervisning avsedda lokaler inom den psykiatriska kliniken som klart otillräckliga, vilket även understrukits av 1955 års läkarutbildningsutredning i dess betänkande om kliniska utbildningsplatser för blivande läkare (SOU 1956: 34). Vad konsistoriet med instämmande av universitetskanslern anfört i frågan har övertygat departementschefen om behovet av en förbättring av rådande lokalförhållanden. Den föreslagna tillbyggnaden till kliniken synes utgöra en godtagbar lösning av lokalfrågan. Mot det av förhandlingskommissionen framlagda förslaget till överenskommelse med staden rörande fördelningen av kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag har departementschefen i och för sig icke funnit anledning till erinran. Såsom byggnadsstyrelsen och centrala sjukvårdsberedningen framhållit är emellertid det föreliggande programförslaget, vartill den träffade överenskommelsen synes ansluta sig, mycket schematiskt redovisat. Då departementschefen anser sig kunna förutsätta, att den situation som uppstått i fråga om jubileumskliniken och kvinnokliniken I, icke kommer att upprepas i förevarande fall, utgår departe-

mentschefen från, att den definitiva utformningen av tillbyggnaden till den psykiatriska kliniken i allt väsentligt kommer att överensstämma med föreliggande principförslag. Med hänsyn härtill förordas, att detsamma lägges till grund för vidare utarbetande av byggnadsprogrammet samt att förenämnda förslag till överenskommelse godkännes. Det förutsättes, att det fortsatta utredningsarbetet utföres i nära samråd med byggnadsstyrelsen och centrala sjukvårdsberedningen. Innan byggnadsarbetena påbörjas, bör detaljritningar och därtill hörande handlingar underställas nämnda myndigheter för godkännande. Slutligen framhålles angelägenheten av att byggnadsföretaget kommer till stånd utan dröjsmål. Mot bakgrunden av vad nu anförts biträder departementschefen förhandlingskommissionens förslag om anvisande för nästa budgetår av 750 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Konsistoriet har föreslagit, att den av 1959 års riksdag beslutade tillbyggnaden till pediatrika kliniken omdisponeras i vissa hänseenden, varjämte viss komplettering av den fasta inredningen ansetts ofrånkomlig. Enligt vad konsistoriet uppgivit beräknas de å statsverket med anledning härav uppkommande merkostnaderna belöpa sig till cirka 50 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har tillstyrkt de föreslagna åtgärderna. För egen del understryker departementschefen redan i detta sammanhang vikten av att de byggnadsförslag, som underställes statsmakterna för prövning, är så väl genomtänkta, att större ändringar och kompletteringar icke skall behöva ifrågakomma sedan förslagen godkänts. Enär ett realiserande av nu föreslagna åtgärder synes medföra en lämpligare disposition av de för undervisning och forskning avsedda utrymmena, tillstyrkes desamma. Gällande överenskommelse mellan parterna om fördelningen av kostnaderna för den planerade tillbyggnaden, vilken bygger på de ursprungliga ritningarna, synes vid bifall härtill böra kompletteras eller ersättas av en ny, på samma huvudprinciper grundad överenskommelse. Därest riksdagen icke har något att erinra emot vad sålunda förordats, anses Kungl. Maj:t böra bemyndigas att godkänna den uppgörelse mellan parterna, som kan komma att träffas med anledning härav. Med stöd av det anförda förordas, att för ifrågavarande byggnadsföretag för nästa budgetår beräknas ett belopp av 50 000 kronor.

Såsom bidrag till anordnandet av förrådslokaler samt spänningsomläggning inom ögon- och öronklinikerna vid Sahlgrenska sjukhuset bör — under förutsättning av riksdagens godkännande av i proposition nr 69 av chefen för ecklesiastikdepartementet framlagt förslag till avtal med Göteborgs stad om fortsatt upplåtelse av stadens sjukhus för medicinsk undervisning och forskning — för nästa budgetår anvisas ett belopp av i runt tal 330 000 kronor. Som förhandlingskommissionen framhållit kan bidrag jämlikt de i avtalsförslaget angivna grunderna däremot icke utgå för övriga av stadens sjukvårdsstyrelse i detta sammanhang angivna arbeten, nämligen iordningställandet av parkeringsplatser och av medicinsk-historiskt museum inom Sahlgrenska sjukhuset samt inredning av kylrum m. m. vid barnsjuk-

huset. Någon medelsanvisning för dessa ändamål är departementschefen därför icke beredd att tillstyrka.

I nyssnämnda proposition har vidare för godkännande framlagts förslag till överenskommelse med staden om tillämpningen i vissa delar av 1948 års avtal angående anordnande av medicinsk högskola i Göteborg, m. m. I överenskommelsen föreskrives bl. a., att statens kostnadsbidrag till staden för anordnande av de lokaler inom Sahlgrenska sjukhusets centralkomplex, som upplåtits för klinisk undervisning och forskning enligt 1948 års avtal och tilläggsöverenskommelse år 1951, skall beräknas efter en bruttovolym av 10 373 m³. Med denna utgångspunkt bör en slutlig reglering av det statliga kostnadsbidraget nu kunna ske. Hittills har för detta ändamål av statsmedel anvisats 2 040 000 kronor. Storleken av det ytterligare bidrag, som kan erfordras för täckande av uppkomna merkostnader, låter sig f. n., i avvaktan på resultatet av pågående undersökningar i kostnadsfrågan, icke närmare angivas. Departementschefen räknar emellertid med att denna fråga skall vinna sin lösning under nästa budgetår. För ändamålet bör därför under förevarande anslag beräknas ett belopp av förslagsvis 1 000 000 kronor. Det erinras om att stadens sjukvårdsstyrelse tidigare uppskattat på staten fallande del av merkostnaden till cirka 1 600 000 kronor. Som en följd av den i det föregående angivna överenskommelsen torde detta belopp emellertid komma att väsentligt reduceras. I överenskommelsen har vidare föreskrivits, att staten för anordnande för undervisning och forskning av vissa övriga lokaler i centralkomplexet, vilka ej omfattats av 1948 års avtal eller 1951 års tilläggsöverenskommelse, skall lämna bidrag till stadens kostnader med ett belopp av 900 000 kronor i ett för allt. Under förutsättning att överenskommelsen godkännes av riksdagen, bör sagda belopp utan dröjsmål ställas till stadens förfogande. Det föreslås därför, att för nästa budgetår 900 000 kronor anvisas för detta ändamål.

Hösten 1956 framlade konsistoriet förslag till anordnande av undervisningslokaler vid jubileumskliniken genom uppförandet av en påbyggnad till en blivande byggnad för högenergetisk strålning. Förslaget godtogs i princip av 1957 års riksdag och såsom bidrag till anläggningskostnaden anvisades för budgetåret 1957/58 500 000 kronor. Genom beslut den 28 juli 1958 godkände Kungl. Maj:t sedermera en mellan staten, å ena sidan, och Göteborgs stad samt vissa landsting, å andra sidan, träffad överenskommelse om fördelningen mellan berörda parter av kostnaderna för den planerade tillbyggnaden. Överenskommelsen byggde på den s. k. identifikationsprincipen, d. v. s. staten skulle svara för kostnaderna för de lokaler, som hänförde sig till undervisning och forskning, samt staden och landstingen för övriga för sjukvården avsedda utrymmen. Den planerade tillbyggnaden skulle omfatta en byggnadsvolym om 5 300 m³. De totala anläggningskostnaderna beräknas till 1 469 000 kronor, varav å staten enligt i överenskommelsen angivna grunder skulle falla i runt tal 485 000 kronor.

Konsistoriet har nu lagt fram ett helt nytt lokalprogram för jubileumsklinikens förseende med undervisnings- och forskningslokaler samt med vissa nya behandlingsenheter. Totalvolymen för detta nya projekt har uppskattats till 10 655 m³ medan anläggningskostnaderna beräknas uppgå till 3 191 000 kronor. Till stöd för sin framställning har konsistoriet åberopat den starkt tilltagande relativa frekvensen av cancersjukdomarna, den snabba utvecklingen inom den högenergetiska strålningens område, den allt intensivare användningen av medicinsk isotopteknik samt strålskyddsproblemens växande betydelse, vilket allt bidragit till att göra det tidigare programmet inaktuellt.

Vad gäller kvinnokliniken I godkände Kungl. Maj:t den 28 juli 1958 en mellan staten och staden träffad överenskommelse om fördelningen av kostnaderna för vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid kliniken, föranledda av såväl undervisningens och forskningens som sjukvårdens behov. Överenskommelsen byggde i likhet med motsvarande överenskommelse rörande jubileumskliniken på den s. k. identifikationsprincipen. De planerade arbetena var kostnadsberäknade till 1 379 000 kronor, varav å staten enligt i överenskommelsen angivna grunder skulle falla 967 000 kronor. Härav anvisades 500 000 kronor för budgetåret 1958/59. I skrivelse den 24 oktober 1958 hemställde konsistoriet om anvisande av återstående 467 000 kronor med den motiveringen, att byggnadsarbetena beräknades vara slutförda under första halvåret 1960. Sistnämnda belopp anvisades med anledning härav för budgetåret 1959/60. Konsistoriet har nu anmält, att byggnadsföretaget ännu icke påbörjats och att kostnaderna för detsamma enligt en ny kostnadskalkyl torde komma att överstiga den ursprungligen beräknade kostnaden med icke mindre än cirka 1 000 000 kronor. Med hänsyn bl. a. härtill har ett nytt program utarbetats. Enligt detta skall i anslutning till kliniken uppföras en särskild tillbyggnad, bestående av källare och två våningsplan ovanför markytan. Projektet har kostnadsberäknats till 1 627 000 kronor.

Det sätt på vilket nu berörda tvenne byggnadsfrågor handlagts från stadens och den medicinska fakultetens sida understryker enligt departementschefens uppfattning behovet av en mera långsiktig och genomtänkt planering än hittills av de byggnadsföretag, vilka underställes statsmakterna för godkännande. De stora ekonomiska olägenheter, bl. a. i form av besvärliga komplikationer av budgetmässig natur, som blir konsekvensen av en situation sådan som den nu föreliggande, måste för framtiden undvikas. Vad gäller jubileumskliniken står det visserligen utom varje tvivel, att utvecklingen på den radioaktiva strålningens område går utomordentligt snabbt, men just av den anledningen borde vid planeringen av det ursprungliga programmet den största omsorg ha nedlagts på att åstadkomma en framsynt och utvecklingsbar lösning på klinikens lokalproblem, varigenom man kunnat undvika, att byggnadsprogrammet endast tre år efter dess

utarbetande måste underkastas en genomgripande omarbetning. I fråga om kvinnokliniken finner departementschefen det ytterst anmärkningsvärt, att den år 1956 företagna kostnadskalkylen slagit fel på icke mindre än cirka 70 procent. Det förhållandet, att konsistoriet i slutet av 1958 uppgivit, att byggnadsföretaget beräknades vara slutfört under första halvåret 1960 synes vidare mot bakgrunden av vad som förekommit i ärendet synnerligen förvånansvärt. För den vid ifrågavarande kliniker bedrivna undervisnings-, forsknings- och sjukvårdsverksamheten har behovet av nya och utvidgade lokaler bedömts såsom i hög grad angeläget. Genom de betydande förse-ningar med tillskapandet av dylika lokaler, som till följd av bristande fram-synthet och noggrannhet vid den ursprungliga planeringen nu blivit ound-vikliga, kommer samtliga dessa verksamhetsgrenar vid klinikerna att lida stort avbräck. Den uppkomna situationen visar enligt departementschefens mening klart, att frågan om en effektivisering för framtiden av den statliga granskningen och kontrollen på förevarande område måste upptas till pröv-ning. Genom tillkomsten av det nya avtalet med staden om fortsatt upp-låtelse av stadens sjukhus för medicinsk undervisning och forskning torde förutsättningar ha skapats för att genom statens medverkan få till stånd en långsiktig och ekonomiskt realistisk planering av kommande byggnads-projekt.

I fråga om såväl föreslagen utformning som gjorda kostnadskalkyler har byggnadsstyrelsen framställt åtskilliga erinringar mot det nya byggnads-programmet för jubileumskliniken. Konsistoriets framställning rörande kvinnokliniken I har vidare inkommit så sent, att någon remissbehandling av densamma icke medhunnits. Med anledning härav och enär båda för-slagen endast är helt schematiskt redovisade, är det på föreliggande mate-rial icke möjligt att taga ställning till desamma. Vad konsistoriet anfört i frågan har emellertid övertygat departementschefen om, att de ursprung-liga förslagen icke bör komma till utförande. De mellan berörda parter tidi-gare träffade överenskommelserna rörande kostnadsfördelningen grundar sig emellertid på lokalprogram och skissritningar till dessa förslag. Den enda åtgärd, som i det uppkomna läget synes kunna komma i fråga från slatsmakternas sida, är att bringa dessa överenskommelser att upphöra. Det föreslås därför, att Kungl. Maj:t bemyndigas att godkänna den uppgörelse, som eventuellt kan komma att träffas mellan berörda parter om upphävande av nämnda överenskommelser. Vid bifall härtill ämnar departementschefen utan dröjsmål uppdraga åt förhandlingskommissionen att med staden och övriga parter upptaga förhandlingar i sådant syfte och räknar med att ifråga-varande byggnadsprojekt under tiden grundligt genomarbetas. Fortlöpande samråd bör därvid äga rum med byggnadsstyrelsen och centrala sjukvårds-beredningen. Rörande den vidare handläggningen av förevarande byggnads-frågor är departementschefen för dagen icke beredd att uttala sig.

Vid bifall till vad i det föregående förordats skulle det sammanlagda me-

delsbehovet för nästa budgetår uppgå till (6 800 000 + 1 925 000 + 750 000 + 50 000 + 330 000 + 1 000 000 + 900 000) 11 755 000 eller avrundat 11 800 000 kronor.

Utskottet har i sitt utlåtande nr 97 tillstyrkt i propositionen nr 69 framlagt förslag till avtal med Göteborgs stad om fortsatt upplåtelse av stadens sjukhus för medicinsk undervisning och forskning.

Med hänsyn till vad departementschefen anfört angående det sätt på vilket en del byggnadsfrågor handlagts har utskottet i ärendet inhämtat vissa upplysningar utöver de i propositionen lämnade, bl. a. genom representanter för Göteborgs stad och den medicinska fakulteten. Utskottet vill starkt understryka angelägenheten av att de stora ekonomiska och andra olägenheter, som blir följden av en situation som den nu föreliggande, för framtiden undviks. I likhet med departementschefen anser utskottet därför, att den statliga granskningen och kontrollen på förevarande område bör upptagas till prövning. Genom tillkomsten av förenämnda avtal torde, såsom framhållits i propositionen, vissa förutsättningar ha skapats för att få till stånd en långsiktig och ekonomiskt realistisk planering av kommande byggnadsprojekt.

Hinder synes inte böra föreligga för Kungl. Maj:t att godkänna erforderliga nya överenskommelser och i samband därmed medgiva att av för dessa ändamål redan anvisade belopp erforderliga medel må tagas i anspråk under budgetåret 1960/61.

Under åberopande av det anförda och då departementschefens anslagsberäkning kan av utskottet godtagas hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 11 mars 1960 förordad överenskommelse med Göteborgs stad rörande tillbyggnad av Sahlgrenska sjukhusets psykiatriska klinik;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 11 mars 1960 förordad godkänna de överenskommelser, som enligt vad därom anförts kan komma att träffas med Göteborgs stad och vissa landsting;

c) till Bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus för budgetåret 1960/61 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 11 800 000 kronor.

7:o) Anordnande av en rättsläkarstation i Göteborg. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordade

grunder för samarbete med Göteborgs stad angående lokaler för bl. a. statens rättsläkarstation i Göteborg, dels ock till Anordnande av en rättsläkarstation i Göteborg för budgetåret 1960/61 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

Genom beslut den 20 december 1957 uppdrog Kungl. Maj:t åt dåvarande kommissionen för förhandlingar med Göteborgs stad i vissa medicinska universitetsfrågor att upptaga förhandlingar med staden i fråga om förläggandet av rättsläkarstationen i Göteborg samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill förhandlingarna kunde giva anledning.

Då 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg tillkallades den 7 mars 1958, överfördes uppdraget på denna.

Med skrivelse den 7 september 1959 har medicinalstyrelsen avgivit preliminärt förslag till anordnande av en rättsläkarstation i Göteborg.

Sedan förslaget blivit föremål för förhandlingar mellan 1958 års förhandlingskommission och staden, har kommissionen med skrivelse den 25 februari 1960 överlämnat ett under förbehåll av å ena sidan Kungl. Maj:ts och å andra sidan Göteborgs stadsfullmäktiges godkännande träffat avtal angående lokaler för patologisk avdelning vid Vasa sjukhus samt för statens rättsläkarstation i Göteborg.

I anslutning till avtalsförslaget har medicinalstyrelsen i skrivelse den 19 februari 1960 hemställt, att till anordnande av en rättsläkarstation i Göteborg för budgetåret 1960/61 anvisas ett reservationsanslag av 525 000 kronor.

Departementschefen anför att principbeslut om inrättande av en statens rättsläkarstation i Göteborg fattades redan av 1944 års riksdag men har hittills icke kunnat fullföljas på grund av att lokalfrågan ej kunnat lösas på ett tillfredsställande sätt.

Självfallet är det angeläget, att planerna på att inrätta en rättsläkarstation i Göteborg snarast kan förverkligas, så att de mera krävande rättsmedicinska undersökningarna, främst obduktionerna, även i Väst-Sverige kan ombesörjas av härför specialutbildade läkare. En kännbar brist på rättsläkare råder visserligen i landet, något som kan inge tvekan om lämpligheten av att f. n. utöka rättsläkarorganisationen. Å andra sidan torde på längre sikt enda möjligheten att komma ur denna bristsituation vara att genom ökat antal utbildningstjänster och förbättrad tillgång på rättsläkartjänster skapa förutsättningar för en ökad rekrytering till rättsläkarbanan. Förläggandet av en rättsläkarstation till Göteborg med dess medicinska fakultet är enligt departementschefens mening ägnat att verka i sådan riktning.

Det förslag till lösning av rättsläkarstationens lokalfråga, som nu framlagts efter förhandlingar mellan 1958 års statliga förhandlingskommission och stadens förhandlingsdelegerade, innebär, att lokaler för rättsläkarstationen skall anordnas i samband med att staden genom om- och tillbygg-

nad av bårhuset vid Vasa sjukhus inrättar lokaler för en ny patologisk avdelning vid sjukhuset. Mot den tilltänkta förläggningen av stationen finnes från departementschefens sida intet att erinra. Något annat förslag till lösning av lokalfrågan synes ej heller kunna påräknas under överskådlig framtid. Förslaget medför ur kostnadssynpunkt påtagliga fördelar, i det att åtskilliga utrymmen kan utnyttjas gemensamt av rättsläkarstationen och den patologiska avdelningen vid sjukhuset. Markutrymme finns också för att vid eventuellt framtida behov kunna i anslutning till rättsläkarstationens lokaler förlägga en tillbyggnad av lokaler för undervisning och forskning i ämnet rättsmedicin. Den omständigheten att det område, som disponeras av Vasa sjukhus, enligt träffad överenskommelse i en framtid skall överlåtas till Chalmers tekniska högskola bör enligt departementschefens mening icke utgöra hinder för att rättsläkarstationen förläggas till området, eftersom tidpunkten för marköverlåtelsen torde vara mycket avlägsen. De tillämnade lokalerna har dessutom enligt vad förhandlingskommissionen upplyst förlagts och konstruerats så att de icke skall hindra den planerade utbyggnaden av högskolan.

Enligt förslaget skall i en tillbyggnad till bårhuset inrymmas dels obduktions- och laboratorielokaler m. m. samt tjänsterum för rättsläkarstationen, dels liknande utrymmen för sjukhusets patologiska avdelning, dels ock lokaler för likförvaring, fotolaboratorium m. m. samt personal- och sammanträdesrum för de båda institutionernas gemensamma behov. Vidare skall det befintliga bårhuset med tillhörande kapell stå till gemensamt förfogande. Av utrymmena i tillbyggnaden skulle cirka 32 procent disponeras av rättsläkarstationen, knappt 25 procent disponeras av staden och återstoden utgöra gemensamma utrymmen. Efter den förutsedda utnyttjandegraden beräknas drygt 51 procent av tillbyggnaden och cirka 46 procent av samtliga lokaler falla på staten.

Det föreliggande ritningsförslaget har upprättats i samråd med byggnadsstyrelsen och har jämväl godkänts av medicinalstyrelsen ur de synpunkter denna har att beakta. Även för egen del finner departementschefen förslaget ge en tillfredsställande lösning av rättsläkarstationens lokalfråga.

Enligt avtalet har staden förklarat sig intet ha att erinra mot att undervisning och forskning i ämnet rättsmedicin vid medicinska fakulteten i Göteborg förläggas till rättsläkarstationen. Att så kan ske betraktar departementschefen för sin del såsom en riktig och naturlig utveckling. Samtidigt betonas emellertid, att rättsläkarstationens lokaler i första hand är avsedda för den rättsmedicinska undersökningsverksamheten.

Kostnaderna för om- och tillbyggnadsarbetena har beräknats till omkring 1 400 000 kronor, varav staten enligt avtalet skulle erlægga hälften. Med hänsyn till rättsläkarstationens andel i lokalutrymmena godtages denna kostnadsfördelning.

Vad härefter angår driftkostnaderna har enligt förhandlingskommis-

sionen eftersträvats att vid kostnadsfördelningen förena skälighetssynpunkter med avseende på respektive lokalers utnyttjande med önskemålet om så lättillämpliga regler som möjligt. I princip har överenskommit om hälftindelning av driftkostnaderna och kostnaderna för utrustning av gemensamma lokaler, men för att kompensera statens något mindre andel i fråga om utnyttjandegraden har staden påtagit sig att ensam svara för samtliga kostnader för yttre underhåll och uppvärmning. Även i denna del finner departementschefen uppgörelsen godtagbar. I sammanhanget erinras om att staden enligt avtalet har att anställa personal för driften av gemensamma lokaler mot ersättning av staten med hälften av avlöningskostnaderna. Självfallet måste det förutsättas att personal, till vars avlöning staten sålunda har att bidra, uteslutande kommer att användas för den verksamhet som avses med avtalet. Vidare förutsättes, att staden icke ensidigt kommer att fatta beslut om ökning eller minskning av ifrågasvarande personal samt att önskemål från statens sida beträffande denna personals sammansättning och arbetsuppgifter kommer att vederbörligen beaktas.

Därest framdeles smärre jämkningar av eller tillägg till avtalet skulle erfordras, förutsättes, att riksdagens samtycke därtill icke skall behöva inhämtas. Sålunda bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida förhandling med staden bör upptagas om att såsom statskontoret förordat i avtalet intaga en skiljedoms klausul.

Beträffande statskontorets erinringar i övrigt framhålls, att det bör ankomma på staden såsom ägare till byggnaden att hålla denna försäkrad och svara för kostnaden härför.

Lokalerna beräknas bli färdigställda hösten 1961. Hela det belopp som beräknas utgöra statens bidrag till byggnadskostnaderna behöver därför icke anvisas för budgetåret 1960/61. För egen del beräknar departementschefen medelsbehovet för nästa budgetår till 500 000 kronor.

Anvisandet av medel för bestridande av kostnaderna för utrustning av lokalerna bör anstå till budgetåret 1961/62.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot att en rättsläkarstation i Göteborg nu kommer till stånd i enlighet med det avtalsförslag som redovisats i propositionen.

Då departementschefen förutsätter, att framdeles endast smärre jämkningar av eller tillägg till avtalet skall kunna ske utan att riksdagens samtycke inhämtas, har utskottet inte funnit anledning till erinran mot att betydande härtill lämnas.

Under återopande av det anförda och då utskottet i övrigt inte funnit anledning till erinran eller särskilt uttalande hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 11 mars 1960 förordade grun-

der för samarbete med Göteborgs stad angående lokaler för bl. a. statens rättsläkarstation i Göteborg;

b) till *Anordnande av en rättsläkarstation i Göteborg* för budgetåret 1960/61 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

Stockholm den 13 maj 1960

På statsutskottets vägnar:
MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 124.